

Мурадян Р.М.,
здобувач кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права
Маріупольського державного університету

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СПОЖИВЧИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ТОРГОВЛІ ТА ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

У статті розглядаються поняття та сутність споживчих послуг у сфері торгівлі та побутового обслуговування населення на рівні територіальної громади та роль у цьому органів місцевого самоврядування.

В статье рассматриваются понятие и сущность потребительских услуг в сфере торговли и бытового обслуживания населения на уровне территориальной громады и роль в этом органов местного самоуправления.

In the article a concept and essence of consumer services in the field of trade and domestic consumer services of population at the level of territorial association and role is examined herein organs of local self-government.

Постановка проблеми. Перманентні процеси децентралізації та деконцентрації державної влади, що супроводжують державотворчі та правотворчі тенденції становлення сучасної української демократичної правової соціальної державності, призвели до становлення в Україні інституту місцевого самоврядування (далі – МСВ) та системи його суб'єктів і органів. Це, насамперед, проявляється у перерозподілі повноважень з центру на місця та супроводжується суттєвим підвищенням ролі органів місцевого самоврядування (далі – ОМСВ) у вирішенні питань місцевого значення. У сфері цих змін опинилось формування, економічне та нормативно-правове регулювання одного з основних компонентів соціально орієнтованої ринкової економіки – сфери торгівлі та побутового обслуговування населення.

Необхідно зазначити, що лібералізація торгової діяльності та побутового обслуговування населення дозволила сформувати конкурентне середовище на ринку товарів народного споживання та послуг, відродити підприємницьку активність у формуванні економічних зв'язків торгівлі з виробництвом. Перехід до соціально орієнтованої ринкової економіки передбачає необхідність саме локального захисту інтересів споживачів – членів територіальних громад за місцем їх проживання, підвищення рівня якості життя населення, створення цивілізованих взаємин між торговими партнерами.

Ступінь наукової розробки теми. В спеціальній літературі розгляду актуальних питань діяльності інституту МСВ та ОМСВ у всіх сферах соціального життя, зокрема, діяльності місцевих Рад народних депутатів, їх виконавчих органів, ролі громадян в здійсненні різних напрямів соціального будівництва в контексті загальних проблем теорії держави і

права, конституційного права і радянського будівництва, адміністративного права та ін., ще в радянський період були присвячені роботи В.Б. Авер'янова, Г.В. Атаманчука, М.І. Байтіна, І.П. Бутка, М.І. Корнієнка, Б.П. Курашвілі, В.В. Копейчикова, Б.М. Лазарева, А.І. Лук'янова, В.Ф. Погорілка, Ю.О. Тихомирова, Ю.М. Тодики, О.Ф. Фрицького та інших дослідників, в яких вказана проблематика в основному розглядалася в якості соціальних явищ, що є нерозривно пов'язаними винятково із здійсненням функцій держави.

Слід відмітити, що об'єктивний процес формування сучасних доктринальних поглядів на муніципально-правову проблематику почався тільки в умовах становлення незалежної Української держави та її виходу на міжнародну арену в якості самостійного суб'єкта міжнародного права і рівноправного учасника міждержавних договірних відносин, одним з найважливіших напрямків яких є співробітництво держав в становленні локальної демократії. Саме тоді виявилися тенденції, пов'язані із становленням в юридичній науці національної школи муніципального права, дослідженням актуальних проблем становлення публічної самоврядної (муніципальної) влади, в рамках якої фактично реалізуються всі можливі і належні життєві устремління людей в рамках територіальної громади. Дослідженню вказаної проблематики були присвячені праці М.О. Баймуратова, Ю.Ю. Бальція, О.В. Батанова, В.І. Борденюка, Т.М. Буряка, В.А. Грігор'єва, Р.К. Давидова, В.М. Кампа, О.О. Карлова, А.О. Коваленка, М.І. Корнієнка, П.М. Любченка, М.П. Орзих, Б.А. Пережняка, В.Ф. Погорілка, О.В. Прієшкиної, М.О. Пухтинського, К.С. Соляника та ін. учених. Разом з тим, слід зазначити, що вказані автори акцентували увагу в основному на макропроцесах становлення та розвитку публічної самоврядної (муніципальної) влади, але практично обходили своєю увагою питання організаційної ролі ОМСВ в окремих сферах муніципального господарства, зокрема в забезпеченні членів територіальних громад різними послугами, зокрема послугами торгівлі та побутового обслуговування. Тому метою цієї статті, є теоретичний аналіз профільних тенденцій у функціонуванні ОМСВ, щодо надання споживчих послуг, класифікації останніх, та їх ролі у формуванні локальної системи торгівлі та побутового обслуговування в територіальній громаді.

Викладення основного матеріалу. Насамперед, слід відмітити, що галузі сфери послуг є дуже різноманітними. До сфери послуг відноситься і велика частина комерційного сектора з його авіакомпаніями, банками, страховими компаніями, юридичними фірмами, фірмами по ремонту різного устаткування і фірмами – торговцями нерухомістю. І хоча вони мають акцентовано локальний характер їх виникнення та функціонування, нас, насамперед, інтересує сфера повсякденних послуг, що надаються членам територіальних громад за сприянням ОМСВ та при їх безпосередній організаційній та організаційно-правовій участі.

Слід мати на увазі, що ринок споживчих послуг в територіальній громаді знаходиться в постійному розвитку, і разом з традиційними

галузями сфери обслуговування постійно виникають нові служби. Так, наприклад, з'явилися служби, які за певну плату допомагають збалансувати домашній бюджет родини, відвезуть на службу або підшукають новий будинок, нову роботу тощо.

На сучасному етапі розвитку суспільства і економіки на світовому ринку споживачеві надається понад 600 видів послуг [1]. Найбільший попит мають торговельні, побутові, туристичні, транспортні, інформаційно-комунікаційні і страхові послуги. Кожен з видів в більшості випадків розділяється на конкретніші і спеціалізовані підвиди тих або інших послуг.

Різні послуги володіють різним ступенем затребуваності і соціальної значущості для споживачів-членів територіальних громад. Наприклад, побутові послуги традиційно займають найзначніший сегмент невиробничої сфери. Їх частка в споживчому бюджеті в середньому складає 31%, в Великій Британії – 37%, Швеції – 41%, в Росії – близько 13%. При цьому, в загальному обсязі побутових послуг найбільша частка припадає на перукарські послуги (31-34%), послуги з ремонту взуття (30-33%), послуги хімчистки (9-10%) [2]. Наведені дані ядро демонструють значення зазначеного виду послуг для стабільного функціонування територіальної громади та її членів.

У доктринальному аспекті термін «послуга» вперше ввів в науковий обіг французький економіст Жан Батист Сей (1767-1832) в 1803 році в своїй роботі «Трактат з політичної економії». Причому, він вважав, що послуги надають не тільки люди, але й речі, сили природи [3]. Вже пізніше, інший французький економіст Фредерік Бастіа (1801-1850), спираючись на «теорію послуг» Сея, акцентував свою увагу саме на особистих послугах і їх ролі в гармонізації інтересів, що виникають у людській спільноті. При цьому під послугою він розумів не тільки реальну витрату праці в процесі виробництва, але і всяке зусилля взагалі, яке додається ким-небудь або від якого звільняється той, хто даною послугою користується (ідея соціальної послуги – *Авт.*). На макрорівні соціуму Бастіа вважав буржуазне суспільство суспільством «гармонійної співпраці» різних класів, що еквівалентно обмінюються своїми «послугами» [4]. Таким чином, Бастіа, фактично, вибудував дихотомію «послуги – гармонізаційна співпраця», де вперше підкреслив роль та значення послуг у позитивному функціонуванні суспільства, в тому числі й локального суспільства – територіальної громади.

Слід відмітити, що представниками доктрини радянського періоду, що ідеологічно був побудований на марксистсько-ленінській теорії, послуга розглядалася в якості особливої споживчої вартості (критерій вартості – *Авт.*), що створюється в невиробничій сфері (критерій походження – *Авт.*), задовольняє певні потреби суспільства і окремих його членів (аксіологічний критерій – *Авт.*). Таке визначення послуги цілком відповідало марксистському підходу, оскільки свого часу К. Маркс відзначав, що «цей вираз означає взагалі не що інше, як ту особливу

споживчу вартість, яку доставляє ця праця подібно до всякого іншого товару; але особлива споживча вартість цієї праці отримала тут специфічну назву «послуги» тому, що праця надає послуги не як річ, а як діяльність» [5].

У наш час, коли ідеологічні пріоритети не є визначальними у розвитку суспільства, доктринальні підходи до визначення послуг характеризуються різноманіттям. Так, Ф. Котлер вважає, що послуги за своєю сутністю є невідчутними товарами, які є предметом ринкових транзакцій [6] (економічна домінанта – *Авт.*). На думку О.О. Кутафіна, послуга є дією або вигодою, її покупець не отримує права власності на який-небудь матеріальний об'єкт. Послуга - вид діяльності або благ, який одна сторона може запропонувати іншій і який за своєю суттю не є відчутним і не переходить у власність клієнта [7] (комунікаційна домінанта – *Авт.*). Маркова В.Д. розглядає послуги в якості невідчутних благ, які отримуються споживачами, але є пов'язаними з власністю [8] (онтогуманістична домінанта - *Авт.*). Мікульський К.І. розглядає послуги як нематеріальні активи, що вироблювані для цілей збуту [9] (телеологічна домінанта – *Авт.*).

В Україні на практиці для тлумачення поняття «послуга» використовують міждержавний стандарт ГОСТ 30335-95/ГОСТ Р 50646-94 «Послуги населенню. Терміни і визначення» [10]. У цьому документі під послугою розуміється результат безпосередньої взаємодії виконавця і споживача, а також власної діяльності виконавця по задоволенню потреби споживача. Тому під послугою тут розуміється саме результат корисної діяльності (аксіологічна цінність послуги – *Авт.*) при взаємодії двох сторін (комунікаційна ознака послуги – *Авт.*), який в основному є невідчутним і не приводить до заволодіння чим-небудь (гносеологічна ознака послуги – *Авт.*). Слід мати на увазі, що виробництво послуг може бути, а може і не бути пов'язаним з товаром в його матеріальному вигляді. Таким чином, резюмуючи, можна дійти висновків, що послугам властиві чотири основні характеристики:

1. Вони є невідчутними. Їх неможливо побачити, спробувати на смак, почути або понюхати до моменту придбання. Покупець вимушений просто повірити продавцеві на слово. Проте для зміцнення довіри до себе з боку клієнтів постачальник послуг може прийняти ряд конкретних заходів. По-перше, він може підвищити відчутність свого товару. Фахівець з пластичних операцій може намалювати, як виглядатиме обличчя пацієнтки після операції. По-друге, він може не просто описати свою послугу, а загострити увагу на пов'язаних з нею вигодах. По-третє, для підвищення ступеня довіри постачальник може придумати для своєї послуги марочну назву. По-четверте, для створення атмосфери довіри постачальник може повернути до пропаганди своєї послуги яку-небудь знаменитість.

2. Послуга є невід'ємною від свого джерела, будь то людина або машина, тоді як товар в матеріальному вигляді існує незалежно від присутності або відсутності його джерела. Наприклад, розважальна для

видовища цінність концерту невід’ємна від виконавця.

3. Послуги мають непостійність якості, що коливається в широких межах залежно від їх постачальників, а також від часу і місця їх надання.

4. Неможливість зберегти послуги - вони споживаються тільки у момент її виробництва, тому її неможливо зберегти, хоча можуть бути ситуації, коли ефект від споживання послуги виникає через деякий час після її споживання. В умовах постійності попиту неможливість зберегти послуги не є проблемою, оскільки у будь-який момент часу кількість споживачів є приблизно постійною. А ось якщо попит не є постійним, то перед фірмами, що надають ті або інші послуги, встають серйозні проблеми. Наприклад, з урахуванням потреби в перевезеннях в годинну пик підприємствам громадського транспорту доводиться мати значно більше транспортних засобів, чим це було б необхідним при незмінному рівні попиту впродовж всього дня.

Крім того, у сфері послуг сильно і своєрідно виявляється ефект утрудненості порівнянь. Він означає те, що ніж менш визначеним є в даній послугі її речовий компонент, тим важче клієнтам зіставити між собою послуги різних фірм. Наприклад, якість ремонтних послуг в принципі можна оцінити до їх придбання, відвідавши приміщення, що були відремонтованими різними фірмами. Але оцінити якість послуг того або іншого оператора зв’язку можна лише після перетворення на його клієнта. Звідсіля, фірми, що продають послуги, які мають найменше речове вираження, володіють більшою свободою у встановленні цін, чим фірми, послуги яких пов’язані із створенням матеріальних продуктів, що легко зіставляються (альтернативний чинник у визначенні послуг – *Авт.*).

У ряді випадків клієнти не в змозі здійснити об’єктивне зіставлення якості послуг навіть, як вони їх сплатили і споживачі (отримали). Це чітко простежується у сфері медичних і освітніх послуг [11], що безпосередньо надаються в межах територіальної громади.

Слід враховувати, що світ послуг в даний час різноманітніший, ніж світ товарів, і швидко розширюється. Найбільш нематеріальною послугою є навчання, плодом якого те, що лише існуючі в мозку людини знання і навички. Разом з тим послуги мають однакову природу. У ряді випадків вони є тісно взаємозв’язаними між собою і утворюють цілісну систему, яку прийнято називати сферою послуг або невиробничою сферою. Тому під сферою послуг слід розуміти сукупність галузей, функціональне призначення яких в системі суспільного виробництва виражається у виробництві і реалізації послуг і духовних благ для населення [12].

В процесі з’ясування того, якими є причини стрімкого розвитку сфери послуг, ми стикаємось з тим, що у сучасних наукових публікаціях можна зустріти більш менш розгорнений перелік таких причин, різних за значенням і взаємозалежністю. Серед них можна зазначити такі:

- науково-технічна революція 60-х років ХХ століття, що якісно змінила характер виробництва. Нові технології, у тому числі і інформаційні, різко підвищили вимоги до складу і якості робочої сили,

рівню менеджменту і маркетингу на підприємствах тощо. Підготовку таких фахівців може забезпечити тільки розвинена сфера послуг. У оснащенні і результатах матеріального виробництва все більше місце почали займати складна техніка, устаткування, що зажадало збільшення налагоджувальних робіт, технічного обслуговування, створення сервісних центрів і т.д., тобто розширення внутрішньої і зовнішньої обслуговуючої діяльності. Автоматизація виробничих процесів і інші чинники зумовили істотне зростання продуктивності праці, що у свою чергу, призвело до абсолютного витіснення робочої сили за межі матеріального виробництва, її переливу в сферу послуг. Цей чинник носить глобальний, універсальний характер, але й трансформує робочу силу саме на локальному рівні, на рівні територіальної громади;

- матеріальний достаток, що зростає, або зростання доходів населення – є одним з найважливіших чинників, що детермінують параметри і структуру розвитку сфери послуг, саме тому добре розвинена сфера послуг – атрибут багатого суспільства. Механізм цього взаємозв'язку реалізується через поведінку споживача, що розглядає свій дохід як засіб придбання тих або інших благ. Вважаємо, що саме в цьому сегменті досить ярко проявляється роль та поведінка членів територіальної громади та потенційні можливості ОМСВ щодо організаційної роботи по наданню послуг;

- якість життя – цей феномен є складним синтезуючим явищем, під яким розуміється задоволеність населення – членів територіальної громади своїм життям з погляду різних потреб і інтересів. У буденному розумінні якість життя можна трактувати як комфортність життя. І цілком очевидно, що кожна людина має свою оцінку якості життя. Поняття «якість життя» напряду є пов'язаним з поняттям «рівень життя», більш того, нерідко вони взагалі уживаються як синоніми. Багато в чому це обумовлено тим, що в даний час спостерігається зсув акцентів від вимірювально-оціночного підходу до оціночно-порівняльного. Не дивлячись на це, «якість життя» виступає як ширше поняття в порівнянні з поняттям «рівня життя», яке має велику кількісну конкретизацію, що виражається системою кількісних показників. Слід відмітити, що ОМСВ відіграють безпосередню роль у формуванні та реалізації на практиці поняття «якості життя» в межах територіальної громади, в тому числі й шляхом організаційної та організаційно-правової діяльності в сфері надання членам територіальної громади відповідних послуг;

- відповідним фактором, що детермінує сферу послуг до розвитку та якісного вдосконалення, стало зростання вільного часу у членів територіальної громади. Ця обставина обумовлює необхідність постійного та прискорюючого розвитку різних послуг, що впливають на виникнення нових видів діяльності у членів зазначеної громади. Все більша кількість людей бере орієнтацію на пріоритети духовного росту та фізичного самоствердження та самовдосконалення, тому об'єктивно зростає роль та масштаби навчальних, розважальних, гуманітарних та інших видів послуг.

В цьому процесі ярко та рельєфно проглядається роль ОМСВ у організаційній діяльності щодо ініціювання зазначених послуг, акцентування на них уваги членів територіальної громади, їх пропагування, а також організації, допомоги в їх реалізації тощо;

- у ХХ столітті проявився стрімкий процес урбанізації, який, безумовно, зробив суттєвий вплив на кількісний та якісний стан сфери послуг. Сучасні міста є центрами торгівлі, освітянськими, культурними, науковими, фінансовими, транспортними, туристичними осередками людської цивілізації. У них зосереджені установи охорони здоров'я, комунальні служби, а також розміщуються фірми, що оказують широкий спектр бізнес-послуг: банки, страху вальні, видавничі та інші компанії. Така розгалужена система послуг вельми позитивно впливає на територіальну громаду в цілому та на кожного з її членів, виробляючи в них відповідну культуру користування послугами, що обумовлюється їх насиченістю на відповідній території та якістю їх надання та реалізації. Зазначені показники напряму є якісними показниками діяльності ОМСВ у зазначеній сфері;

- демографічні зміни також грають відповідну роль у розвитку сфери послуг. З одного боку, вони об'єктивно визначають масштаби у розвитку сфери послуг та їх своєрідний кадастр вже в силу росту (зменшення) кількості населення, а з іншого – детермінують структуру цієї сфери та впливають на динаміку її відповідних сфер, бо, наприклад, зростання кількості людей похилого віку, об'єктивно обумовлює потребу в зростанні попиту на медичні та рекреаційні послуги. Така тенденція має об'єктивне значення й для України. В державах де велика доля дітей та молоді у структурі територіальних громад, інтенсивніше формується попит на послухові види діяльності, що спрямовані на користування такими віковими категоріями населення, причому з урахуванням їх специфічних потреб, у значній мірі детермінованій гонитвою за модою. Саме тут ОМСВ повинні дуже чітко реагувати на зміни у демографічному складі населення та сприяти зростанню або модифікації відповідних послуг, що постають у порядку денному існування територіальної громади;

- ускладнюється купівельний попит, що об'єктивно веде до розширення набору (кадастру) послуг. Постіндустріальне суспільство характеризується вельми вираженою індивідуалізацією купівельного попиту. Це торкається й послуг, попит на які стає дуже різноманітним та таким, що визначає тенденцію до швидкого розширення сучасного спектру послуг (як споживчого, так й виробничого призначення) й підвищення якості обслуговування;

- технологічні зміни – один з найважливіших факторів, що визивають прискорений розвиток послугових видів діяльності та їх ускладнення, обумовлюючи можливість появи нових послуг, а також визначаючи якісні зміни технологій традиційних послуг, в тому числі, наприклад, побутових (складні види чистки одягу) та медичних (комплексна діагностика організму людини за допомогою комп'ютерної

томографії) [13]. Важлива роль у зазначених процесах, зокрема у організаційних та організаційно-правових засобах їх реалізації, а також у процесі їх ініціації, запозичення, реалізації, матеріального стимулювання, фінансування тощо, належить ОМСВ.

Висновки. Таким чином, резюмуючи, слід зазначити, що в сучасних умовах розвитку територіальних громад, сфера послуг проявляється в тому, що вона: а) виступає важливим сектором національного та світового господарства [14]; б) грає велику роль у розвитку та формуванні культури людського капіталу; в) сприяє зростанню вільного часу у члені територіальної громади; г) суттєво впливає на функціонування та розвиток матеріального виробництва; г') створює можливості для більш повного задоволення та розвитку потреб людей – членів територіальної громади та самої локальної спільноти; д) виступає важливішим елементом формування сучасної якості життя члені територіальної громади на локальному рівні функціонування соціуму; е) забезпечує сучасну якість економічного росту та підвищення конкурентоспроможності держави та територіальних громад; є) є сферою діяльності органів місцевого самоврядування, що проявляють ініціюючу та стимулюючу роль у її формуванні та розвитку, здійснюючи відповідні організаційні та організаційно-правові заходи в межах власних та делегованих компетенційних повноважень.

Використані джерела:

1. Див.: Ахинов Г.А. Основы экономики социальной сферы / Г. А. Ахинов. – М. : Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2003. - С. 56.
2. Государственное регулирование рыночной экономики / Т. Г.Морозова [и др.]. - М. : Дело, 2002. – С. 69.
3. Виноградов М.В. Организация и планирование деятельности предприятия сферы сервиса / М. В. Виноградов. – М. : Издательство «Омега-Л», 2008. – С. 78.
4. Гуцин В.В. Российское предпринимательское право / В. В. Гуцин. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – С. 123.
5. Цит. по: Демидова Л. Сфера услуг в постиндустриальной экономике / Л. Демидова // Мировая экономика и международные отношения. - 2006. - № 2.- С. 20-30.
6. Котлер Ф. Маркетинг. Менеджмент / Ф. Котлер. – СПб. : Питер, 2000. – С. 177.
7. Кутафин О.Е. Муниципальное право Российской Федерации / О. Е. Кутафин. - М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – С. 71.
8. Маркова В.Д. Маркетинг услуг / В. Д. Маркова. - М. : Финансы и статистика, 2005. – С. 49.
9. Микульский К.И. Задачи и возможности социальной политики на современном этапе реформирования российского общества / К. И. Микульский // Аналитический вестник Совета Федерации Федерального Собрания Российской Федерации. – 2008. - № 8. – С.15-24.
10. Див.: Міждержавний стандарт ГОСТ 30335-95/ГОСТ Р 50646-94 «Послуги населенню. Терміни і визначення» // Режим доступу: http://www.dssu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32909
11. Мокроносова А.Г. Организационно-экономическое развитие муниципальных образований / А. Г. Мокроносова. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2000. – С. 162.
12. Бабич А.М. Экономика и финансирование социально-культурной сферы / А. М. Бабич, Е. В. Егоров. - Казань, 2006. – С. 77.

13. Багаутдинова Н.П. Экономика социальной сферы / Н. П. Багаутдинова. - Казань: Издательство Казанского ун-та, 2002. – С. 78.
14. Бурленко Т.Д. Сфера услуг / Т. Д. Бурленко. – М.: КНОРУС, 2007. – С. 211.

*Рецензент: д.ю.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Баймуратов М.О.*

УДК 35.08:352(477)

Падалко Г.В.,
кандидат юридичних наук

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті розглядаються сутнісна характеристика та зміст основ державної політики у сфері служби в органах місцевого самоврядування. Сформульовані авторські пропозиції щодо вдосконалення організації служби та напрямків його конституційно-правового забезпечення.

В статье рассматриваются сущностная характеристика и содержание основ государственной политики в области службы в органах местного самоуправления. Сформулированы авторские предложения по усовершенствованию организации службы и направлений его конституционно-правового обеспечения.

The article discusses the essential characteristics and content of the foundations of public policy in the service in local government. The author proposes certain measures for improvement of organization of service and means of appropriate provisions in constitution law.

Постановка проблеми. В умовах проведення політичних, економічних та адміністративних реформ в Україні щодо посилення вертикалі влади, розвитку ініціативи на місцях зростає потреба у підвищенні ефективності управлінської діяльності апарату публічної влади на всіх організаційно-правових рівнях. Функціонування апарату знаходить свій прояв у повсякденній професійній діяльності широкого кола осіб в органах державної влади та органах місцевого самоврядування – державній службі та службі в органах місцевого самоврядування.

Найбільш наближеною до населення і з точки зору формування, і з позиції повсякденного впливу, виступає служба в органах місцевого самоврядування, яка спрямована на підвищення життєвого рівня та умов проживання людей, а також на успішний розвиток підприємств і організацій, які здійснюють діяльність на відповідній території.

Державна служба і служба в органах місцевого самоврядування як один з центральних інститутів публічного управління в сучасній Україні вимагає якісно нового рівня та якості правової регламентації та виваженої державної політики. Намічені в Україні реформи, серед яких реформа